

Ε.Α.Ν.Δ.Α.

Ένωση Ασκούμενων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΛΥΣΕΙΣ

Ένωση Ασκουμένων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών (Ε.Α.Ν.Δ.Α.)

Πανελλήνιος Διαγωνισμός Υποψηφίων Δικηγόρων

Α΄ Εξεταστική Περίοδος 2023

Σεμινάριο Προετοιμασίας στο

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Κατερίνα Θ. Κατελούζου

Δικηγόρος παρά Πρωτοδίκαις, ΜΔΕ Αστικού Δικαίου Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

(e-mail: kkatelouzou@hotmail.gr)

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΜΕ ΛΥΣΕΙΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 1

Ο άτεκνος Κ εγκατέστησε με ιδιόγραφη διαθήκη του ως μοναδικούς κληρονόμους του τη σύζυγο του Σ και την αδελφή του Α, κατά ποσοστό $\frac{1}{2}$ την καθεμία. Κατά το χρόνο του θανάτου του ο Κ δεν είχε άλλους εγγύτερους συγγενείς. Ταυτόχρονα βάρυνε τη Σ με κληροδοσία υπέρ του Χ ύψους 200.000 ευρώ και την Α με κληροδοσία υπέρ του Ψ ύψους 100.000 ευρώ. Η ημερομηνία που τέθηκε στη διαθήκη από τον Κ ήταν «*Απρίλιος 2010*». Η συνολική αξία της κληρονομιάς κατά το χρόνο του θανάτου του Κ ανερχόταν σε 600.000 ευρώ. Ένα από τα αντικείμενα της ήταν ένας ζωγραφικός πίνακας, ο οποίος είχε κλαπεί από το σπίτι του Φ και είχε πωληθεί και παραδοθεί στον Κ, ο οποίος γνώριζε ότι ο πίνακας ήταν κλοπιμαίος. Οι Α και Σ πετυχαίνουν την έκδοση κοινού κληρονομητηρίου και πωλούν και παραδίδουν περαιτέρω τον πίνακα στον Γ.

ΕΡΩΤΑΤΑΙ:

Α) Επηρεάζει η χρονολογία που έθεσε ο διαθέτης το κύρος της διαθήκης;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Συστατικό στοιχείο του κύρους της ιδιόγραφης διαθήκης, μεταξύ άλλων, είναι η χρονολογία σύνταξης της, η οποία πρέπει, όπως και το υπόλοιπο κείμενο της διαθήκης να τεθεί *ιδιόχειρα* από το διαθέτη. Σύμφωνα με την ΑΚ 1721 παρ. 1 εδ' β, από τη χρονολογία πρέπει να προκύπτει η *μέρα, ο μήνας και το έτος*. Η χρονολόγηση της ιδιόγραφης διαθήκης απαιτείται από το νόμο για τρεις βασικούς λόγους:

- Ωστε να μπορεί να εξακριβωθεί, αν κατά τη σύνταξη της διαθήκης ο διαθέτης ήταν ικανός προς τούτο,
- Σε περίπτωση που βρεθούν περισσότερες διαθήκες του ιδίου διαθέτη, να μπορεί να διαπιστωθεί ποιά είναι τελευταία,
- Για την ερμηνεία της διαθήκης και ιδίως για τη διάγνωση, αν υπάρχουν τυχόν ελαττώματα της βούλησης, αν πρόκειται για οριστική βούληση ή απλώς σχέδιο κτλ.

Σχετικά με την προϋπόθεση της χρονολόγησης μπορεί να εμφανιστούν κατά βάση οι εξής προβληματικές περιπτώσεις: *ανακριβής (ψευδής ή εσφαλμένη) χρονολογία, απουσία χρονολογίας, ατελής ή ελλιπής χρονολογία, ανύπαρκτη χρονολογία (π.χ 31 Απριλίου), πολλαπλή χρονολογία.* Από τις 5 αυτές περιπτώσεις ρητά ρυθμίζεται στο νόμο η περίπτωση της *ανακριβούς χρονολογίας* (ΑΚ 1721 παρ. 2 εδ. β’).

Ειδικώς ως προς την ελλιπή ή ατελή χρονολογία παρατηρούνται τα εξής:

Ως τέτοια νοείται η περίπτωση που ο διαθέτης έθεσε μεν χρονολογία, όπως εν προκειμένω, πλην όμως από αυτήν δεν προκύπτουν και τα τρία στοιχεία που απαιτεί ο νόμος για να θεωρείται έγκυρη (λ.χ εδώ αναφέρεται μόνο ο μήνας και το έτος «*Απρίλιος 2010*» και απουσιάζει η μέρα).

Επ’ αυτού διατυπώνονται δύο απόψεις:

- 1) **ΘΕΩΡΙΑ:** Σύμφωνα με αυτήν, η ατελής χρονολογία πρέπει να αντιμετωπίζεται όπως ακριβώς και η ψευδής ή εσφαλμένη, δηλαδή να μην επιφέρει από μόνη της ακυρότητα ολόκληρης της διαθήκης, αλλά για να θιγεί το κύρος αυτής, θα πρέπει να συντρέχει και άλλος λόγος ακυρότητας (ανάλογη εφαρμογή της ΑΚ 1721 παρ. 2 εδ. β’). Βάση της ερμηνευτικής αυτής οδού είναι το **επιχείρημα από το μείζον στο έλασσον** (δηλαδή: αφού όταν έχουμε ψευδή ή εσφαλμένη χρονολογία, που είναι το μείζον, ο νομοθέτης προσπαθεί, υπό προϋποθέσεις, να διασώσει το κύρος της διαθήκης, πολλώ δε μάλλον αυτό θα ισχύει όταν έχουμε σωστή χρονολογία μεν, πλην όμως ατελή, που είναι το έλασσον). Επομένως, εν προκειμένω, η διαθήκη είναι έγκυρη. (βλ. *Απ. Γεωργιάδη*, Εγχειρίδιο Κληρονομικού Δικαίου, 2014, σελ. 56-58).
- 2) **ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ:** Κατά την ΑΚ 1721 παρ. 1 η διαθήκη εν προκειμένω είναι άκυρη λόγω ελλιπούς χρονολογίας, αφού δεν αναφέρεται η ημέρα σύνταξης της ούτε προκύπτει αυτή από κάποιο άλλο στοιχείο της διαθήκης (**βλ. ΟΛΑΠ 7/2017, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, η οποία έταμε οριστικά το σχετικό ζήτημα**). Επομένως, σύμφωνα με αυτή την άποψη, η διαθήκη είναι άκυρη.

B) Αν υποτεθεί ότι το κύρος της διαθήκης δεν επηρεάζεται από τη χρονολογία που έθεσε ο διαθέτης, είναι έγκυρη η επιβάρυνση των Σ και Α με κληροδοσία έναντι των Χ και Ψ αντίστοιχα;

Οι λόγοι κληρονομικής διαδοχής που ρυθμίζονται στον ΑΚ είναι τρεις (3) (Βλ. και 1710 ΑΚ):

- Εκ διαθήκης διαδοχή (ρύθμιση της τύχης περιουσίας μετά το θάνατο του διαθέτη, από τον ίδιο, βλ. 1716 επ. ΑΚ).
- Εξ αδιαθέτου διαδοχή (1813 επ. ΑΚ)
- Αναγκαστική διαδοχή (έλκονται σε εφαρμογή οι διατάξεις για τη νόμιμη μοίρα, δηλ. τα 1825 επ. ΑΚ, οι οποίες είναι *ius cogens*).

Ο νομοθέτης του ΑΚ δίνει σαφές προβάδισμα στην ελευθερία του διατιθέναι, πτυχή της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του διαθέτη και θεσπίζει στην ΑΚ 1710 παρ. 2 τον εξής κανόνα: η κληρονομική διαδοχή από το νόμο επέρχεται όταν δεν υπάρχει διαθήκη ή όταν η διαδοχή από διαθήκη ματαιωθεί ολικά ή μερικά. Ωστόσο, η ελευθερία αυτή του διαθέτη περιορίζεται, για λόγους προστασίας της οικογένειας, όταν μέσω αυτής θίγεται ολικά ή μερικά η νόμιμη μοίρα.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Νόμιμοι μεριδούχοι: είναι μόνο οι κατιόντες του κληρονομούμενου (π.χ τέκνα, εγγόνια κτλ), γονείς κληρονομούμενου και ο σύζυγος που επιζεί και **ΜΟΝΟ ΕΦΟΣΟΝ ΑΥΤΟΙ ΘΑ ΕΙΧΑΝ ΚΛΗΘΕΙ ΩΣ ΕΞ ΑΔΙΑΘΕΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ**, αν δεν υπήρχε η διαθήκη.

Συνεπώς, για να δούμε αν και κατά πόσο θίγεται η νόμιμη μοίρα θα πρέπει να εφαρμόσουμε τις διατάξεις περί εξ αδιαθέτου διαδοχής (1813 επ. ΑΚ). Η νόμιμη μοίρα θα είναι το μισό αυτής της μερίδας (1825 παρ. 1 εδ' β).

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τις ΑΚ 1710 και 1711 έχουμε ως εκ διαθήκης κληρονόμους τις Σ και Α κατά το ½ την κάθε μία. Ωστόσο η Σ, επιζώσα σύζυγος του Κ, είναι νόμιμη μεριδούχος.

Προσβολή της νόμιμης μοίρας μπορεί να λάβει χώρα ή ως ολική μη κατάλειψη, δηλαδή ο κληρονομούμενος διαθέτει όλη την περιουσία του και αποκλείει από αυτήν τελείως το μεριδούχο, ή ως μερική μη κατάλειψη, οπότε ο κληρονομούμενος καταλείπει στο μεριδούχο λιγότερο από τη νόμιμη μοίρα, ή τέλος, καταλείπει τη νόμιμη μοίρα μεν, βεβαρυμένη με περιορισμούς δε (π.χ κληροδοσία, όπως εν προκειμένω).

Σε κάθε περίπτωση, η νόμιμη μοίρα προσβάλλεται μόνο με ενέργειες του κληρονομούμενου. Τέτοιες ενέργειες είναι είτε η σύνταξη διαθήκης (όπως εδώ) είτε οι εν ζωή ή αιτία θανάτου χαριστικές παροχές. Αν ο κληρονομούμενος δεν έχει προβεί σε τίποτα από αυτά, είναι αδύνατον να υπάρξει προσβολή της νόμιμης μοίρας των αναγκαίων κληρονόμων, αφού γωρεί η εξ αδιαθέτου διαδοχή, στην οποία καλούνται ούτως ή άλλως οι μεριδούχοι, λαμβάνοντας ποσοστό διπλάσιο από τη νόμιμη μοίρα τους.

Εν προκειμένω, λοιπόν, ερευνητέο είναι αν η κληροδοσία σε βάρος της Σ προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα της.

Νόμιμη μοίρα Σ: Αν είχε κληθεί ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος του Κ, λόγω συνδρομής με τη συγγενή δεύτερης τάξης, ήτοι την αδελφή Α, η κληρονομική της μερίδα θα ανερχόταν στο $\frac{1}{2}$ της κληρονομίας (1814 και 1820 ΑΚ). Επομένως, η νόμιμη της μοίρα ανέρχεται στο μισό της εξ αδιαθέτου μερίδας της, ήτοι στο $\frac{1}{4}$ της κληρονομίας (κατά 1820 και 1825 ΑΚ), ήτοι 150.000 ευρώ (600.000 : 4 = 150.000).

Ο διαθέτης Κ αφήνει στη Σ περιουσιακά στοιχεία ύψους 300.000 ευρώ, αλλά μετά την αφαίρεση της αξίας της κληροδοσίας απομένουν μόνο 100.000 ευρώ.

Συνεπώς, η κληροδοσία σε βάρος της Σ είναι εν μέρει άκυρη (1829, 1827 ΑΚ), στο μέτρο που προσβάλλει τη νόμιμη μοίρα της, ήτοι κατά 50.000 ευρώ (150.000 - 100.000 = 50.000).

Έτσι, η Σ θα λάβει κατά την ΑΚ 1829 τη νόμιμη μοίρα της (δηλ. 150.000 ευρώ) απαλλαγμένη από το βάρος της κληροδοσίας. Η τελευταία θα είναι έγκυρη μόνο κατά τα λοιπά 150.000 ευρώ, άρα αυτό το ποσό θα οφείλει η Σ στον Χ (δεδομένου ότι πρόκειται για ενοχική κληροδοσία - ΑΚ 1995).

Γ) Απέκτησε κυριότητα επί του πίνακα ο Γ;

Το κληρονομητήριο δημιουργεί τεκμήριο ότι ο αναγραφόμενος σε αυτό είναι κληρονόμος και δεν περιορίζεται το κληρονομικό του δικαίωμα, δεν καλύπτει όμως άλλα ελαττώματα όπως την έλλειψη κυριότητας του κληρονομούμενου πάνω στα κληρονομαία. Αν δηλαδή, ένα αντικείμενο δεν ανήκει καν στην κληρονομία (όπως εδώ, βλ. 1039,1038,1037,1036,1034 ΑΚ), το κληρονομητήριο δεν οδηγεί σε κτήση κυριότητας εκ μέρους του αποκτώντος. Συνεπώς, ο Γ δεν απέκτησε κυριότητα, παρά την ΑΚ 1963, διότι δεν λειτουργεί εν προκειμένω υπέρ του η δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου.

ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ ΑΕΙΖΕΙ ΝΑ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΑ ΑΚΟΛΟΥΘΑ:

Σύμφωνα με την ΑΚ 1956 και την ΚΠολΔ 819, όπως ισχύουν, αρμόδιο δικαστήριο για την έκδοση του κληρονομητηρίου είναι το Ειρηνοδικείο του δικαστηρίου της κληρονομίας.

(Υπενθυμίζουμε ότι το κληρονομητήριο είναι ένα πιστοποιητικό, το οποίο χορηγείται από τον ειρηνοδίκη του δικαστηρίου της κληρονομίας και δημιουργεί τεκμήριο ότι αυτός που κατονομάζεται στο κληρονομητήριο ως κληρονόμος, έχει το κληρονομικό δικαίωμα, το οποίο αναφέρεται σε αυτό και δεν περιορίζεται από άλλες διατάξεις πέραν των αναγραφόμενων σε αυτό (ΑΚ 1956, 1962, ΚΠολΔ 819, 821). Το τεκμήριο αυτό είναι μαχητό και επιδέχεται ανταπόδειξη (ΚΠολΔ 338 παρ. 2).

Το κληρονομητήριο, μέσω του τεκμηρίου αυτού, παράγει δύο (2) βασικές λειτουργίες:

- 1) Νομιμοποιητική: Λειτουργεί ως μέσο νομιμοποίησης του κληρονόμου (ή κληροδόχου, καταπιστευματοδόχου κτλ) ώστε ο αναγραφόμενος σε αυτό ως κληρονόμος κτλ να νομιμοποιείται ενεργητικά και παθητικά σε κάθε δίκη που αφορά στο βεβαιούμενο δικαίωμα. Η λειτουργία αυτή εκδηλώνεται όχι μόνο υπέρ αλλά και σε βάρος του κατόχου του, αφού από την έναρξη ισχύος του τεκμηρίου μπορούν π.χ οι δανειστές της κληρονομίας να στραφούν με αγωγή κατά του αναγραφόμενου ως κληρονόμου κτλ, η παθητική νομιμοποίηση του οποίου στηρίζεται στο απορρέον από το κληρονομητήριο τεκμήριο κληρονομικού δικαιώματος.

- 2) Αποδεικτική: Το κληρονομητήριο επιτελεί το ρόλο του αποδεικτικού μέσου και μάλιστα με αυξημένη αποδεικτική δύναμη. Το τεκμήριο αυτό μπορεί να προταθεί σε κάθε τακτική δίκη που αφορά στο βεβαιούμενο δικαίωμα και ιδίως στη δίκη που ανοίγεται με την άσκηση της περί κλήρου αγωγής. Μπορεί επίσης να *ανατραπεί* σε κάθε τακτική δίκη μεταξύ του αναγραφόμενου στο κληρονομητήριο και εκείνου που ισχυρίζεται ότι είναι ο αληθινός δικαιούχος, εφόσον ο τελευταίος φυσικά αποδείξει το αντίθετο από τα αναγραφόμενα στο εν λόγω πιστοποιητικό. **Μάλιστα, η ανατροπή αυτή ενεργεί μόνο μεταξύ των διαδίκων και δεν συνεπάγεται την παύση της ισχύος ως προς τους τρίτους.**

Διευκρινίζεται ότι το τεκμήριο αυτό αφορά μόνο στο κληρονομικό δικαίωμα και όχι π.χ στο κύρος της διαθήκης δυνάμει της οποίας, η κληρονομία επήχθη στον κληρονόμο, στην έλλειψη κυριότητας του κληρονομούμενου πάνω στα κληρονομαία κτλ.

Η ανατροπή του τεκμηρίου της ΑΚ 1962 θα άφηνε απροστάτευτους τους τρίτους, που συνηλλάγησαν καλοπίστως με τον αναγραφόμενο στο κληρονομητήριο δικαιούχο και με αντικείμενο συναλλαγής κληρονομαία στοιχεία, καθώς οι σχετικές δικαιοπραξίες δεν θα δέσμευαν τον πραγματικό δικαιούχο. Για την προστασία των καλόπιστων τρίτων, ο νομοθέτης καθιέρωσε με την ΑΚ 1963 και ΚΠολΔ 822 τη δημόσια πίστη του κληρονομητηρίου.

Συγκεκριμένα, στις ΑΚ 1963 και ΚΠολΔ 822 ορίζεται ότι κάθε δικαιοπραξία του αναγραφόμενου ως δικαιούχου με ή απέναντι σε τρίτους, ή τρίτου απέναντι τους είναι ισχυρή υπέρ του τρίτου, σε όση έκταση ισχύει το ανωτέρω τεκμήριο. Οι παραπάνω πράξεις θεωρούνται κατά πλάσμα δικαίου ισχυρές υπέρ των τρίτων, ακόμη κι αν το κληρονομητήριο είναι ανακριβές. *Μάλιστα, είναι προφανές ότι η ανάγκη προστασίας από τα ανωτέρω άρθρα γεννάται ακριβώς όταν είναι ανακριβές, γιατί διαφορετικά, αν δηλ. το κληρονομητήριο αποδίδει την πραγματική κατάσταση, ο κάτοχος του δικαιούται ούτως ή άλλως να προβεί στη συναλλαγή.*

Δ) Έστω ότι ο γάμος του Κ με τη Σ λύθηκε αμετακλήτως μετά τη σύνταξη της πιο πάνω διαθήκης και ότι εν συνεχεία ο Κ τέλεσε νέο γάμο με τη Δ, χωρίς όμως στο μεταξύ να μεταβάλει τη διαθήκη του. Από ποιόν ή ποιούς θα κληρονομηθεί ο Κ και υπό ποιες προϋποθέσεις;

Κατά την ΑΚ 1785, η διάταξη σε διαθήκη του κληρονομούμενου υπέρ του συζύγου του, *σε περίπτωση αμφιβολίας*, είναι ακυρώσιμη αν ο μεταξύ τους γάμος είναι άκυρος ή *λύθηκε όσο ζούσε ο διαθέτης (όπως εν προκειμένω)* ή αν ο διαθέτης έχοντας βάσιμο λόγο διαζυγίου είχε ασκήσει τη σχετική αγωγή κατά του συζύγου του.

Κατά την ΑΚ 1786, η διαθήκη είναι ακυρώσιμη αν ο διαθέτης παρέλειψε **μεριδούχο** που υπήρχε κατά το θάνατο του, του οποίου την ύπαρξη αγνοούσε κατά τη σύνταξη της διαθήκης ή που γεννήθηκε ή έγινε μεριδούχος μετά τη σύνταξη της (όπως εν προκειμένω, που η Δ είναι η νέα σύζυγος του Κ και νόμιμος μεριδούχος). Η ακύρωση, ωστόσο, αποκλείεται όταν αποδεικνύεται ότι ο διαθέτης θα

προχωρούσε στη σύνταξη της διαθήκης, ακόμη κι αν γνώριζε την πραγματική κατάσταση που υπήρχε ή επήλθε μεταγενέστερα (ΑΚ 1786 εδ. β').

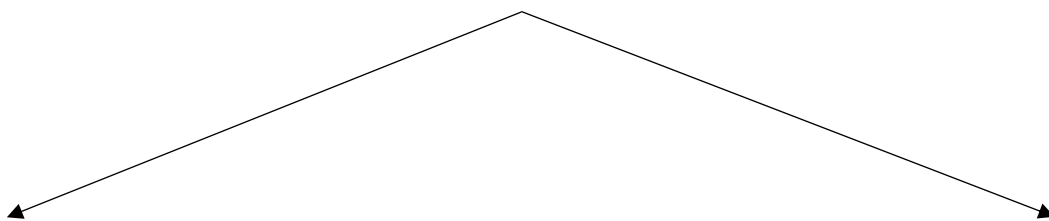
Η παράλειψη αυτή πρέπει να είναι **πλήρης**, με την έννοια ότι ο διαθέτης δεν ανέφερε καν την ύπαρξη του στη διαθήκη, άρα η διάταξη δεν εφαρμόζεται αν ο διαθέτης κατέλιπε κάτι στον μεριδούχο. Εφόσον η κατάλειψη αυτή δεν επαρκεί για τη συμπλήρωση της νόμιμης μοίρας του, αυτός δικαιούται να ζητήσει συμπλήρωση της κατά την ΑΚ 1827.

Η παράλειψη του μεριδούχου που συνεπάγεται ακυρωσία της διαθήκης, **θα πρέπει να οφείλεται σε άγνοια του διαθέτη για την ύπαρξη του**. Κρίσιμος χρόνος, κατά τον οποίο θα πρέπει να συντρέχει η άγνοια, είναι ο χρόνος σύνταξης της διαθήκης. Αν η παράλειψη του μεριδούχου δεν ήταν ακούσια αλλά ο διαθέτης γνώριζε την ύπαρξη του και δεν τον τίμησε στη διαθήκη του, τότε αποκλείεται η ακυρωσία κατά την ΑΚ 1786.

Με τις ΑΚ 1785 και ΑΚ 1786, διευκολύνεται συγκριτικά με την ΑΚ 1784 η ακύρωση λόγω πλάνης περί τα παραγωγικά αίτια της βούλησης, διότι τεκμαίρεται μαχητώς η πλάνη του διαθέτη και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ αυτής και της διαμόρφωσης της συγκεκριμένης βούλησης. Επιπλέον δεν απαιτείται να μνημονεύεται το πεπλανημένο αίτιο στη διαθήκη.

Η ΑΚ 1785 και η ΑΚ 1786 **εισάγουν ερμηνευτικό κανόνα** («σε περίπτωση αμφιβολίας...»), με την έννοια ότι η προβλεπόμενη έννομη συνέπεια της ακυρωσίας, επέρχεται μόνο εφόσον δεν αποδεικνύεται ότι ο διαθέτης θα προχωρούσε στη σύνταξη διαθήκης με το ίδιο περιεχόμενο, ακόμη κι αν γνώριζε την πραγματική κατάσταση. Προηγείται επομένως και εδώ η ερμηνεία της διαθήκης και μόνο αν δεν καταστεί δυνατή η άρση της αμφιβολίας θα είναι ακυρώσιμη η διάταξη υπέρ του συζύγου ή η διαθήκη, αντιστοίχως.

Εν προκειμένω, οι δυνατότητες της Δ είναι οι εξής:

Να ζητήσει την ακύρωση της διάταξης υπέρ

Σ, βάσει της ΑΚ 1785 (βλ. και ΑΚ 1787).

Να ζητήσει την ακύρωση ολόκληρης της

διαθήκης, βάσει της ΑΚ 1786 (ΑΚ 1787).

Σαφώς και τη συμφέρει να ζητήσει την ακύρωση όλης της διαθήκης, διότι, εφόσον ακυρωθεί η διαθήκη, κατά την ΑΚ 184, από την ακυρωσία της, ήτοι την έκδοση τελεσίδικης διαπλαστικής δικαστικής απόφασης (ΑΚ 154), η ακυρώσιμη δικαιοπραξία εξομοιώνεται με την εξ υπαρχής άκυρη (ΑΚ 180). Συνεπώς, θα εφαρμοστούν οι διατάξεις για την εξ αδιαθέτου διαδοχή (βλ. και 1710 ΑΚ) και η Δ θα πάρει

το ½ της κληρονομίας, ήτοι 300.000 ευρώ, διότι συντρέχει με κληρονόμο δεύτερης τάξης (αδελφή Α) (1814,1820 ΑΚ). Η αδελφή Α θα πάρει το υπόλοιπο ½ της κληρονομίας.

Εάν, βέβαια, δεν προσβάλλει τη διαθήκη με την αγωγή ακύρωσης είτε με την ΑΚ 1785 είτε με την ΑΚ 1786, δικαιούται σε κάθε περίπτωση να διεκδικήσει τη νόμιμη της μοίρα, ήτοι το ¼ της κληρονομίας, ήτοι 150.000 ευρώ (1814, 1820, 1825 ΑΚ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 2

Η Κ, η οποία απεβίωσε στην Εκάλη Αττικής στις 30.05.2015, όρισε με την από 05.03.2012 ιδιόγραφη διαθήκη της ως κληρονόμο την κόρη της Μ, μοναδικό της τέκνο από το νόμιμο γάμο της με τον προαποβιώσαντα αυτής σύζυγο της Λ. Το Νοέμβριο 2018, η Μ αποδέχθηκε νομότυπα την επαχθείσα σε αυτήν κληρονομία. Η ως άνω διαθήκη δημοσιεύθηκε στις 30.12.2015.

ΕΡΩΤΑΤΑΙ:

Α) Σε ποιες ενέργειες θα πρέπει να προβεί η Μ, ώστε να θεωρηθεί νομότυπη η αποδοχή της κληρονομίας και να αποκτήσει την κυριότητα των κινητών και των ακινήτων κληρονομιαιών πραγμάτων; Ποιός είναι ο χρόνος επαγωγής της κληρονομίας στην εκ διαθήκης και εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Τα τρία βασικά χαρακτηριστικά της κληρονομικής διαδοχής είναι τα εξής:

- Η καθολικότητα,
- Η αμεσότητα,
- Το γεγονός ότι η κτήση δεν προϋποθέτει **κατά κανόνα** κάποια ενέργεια του κληρονόμου, αφού ο τελευταίος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομία, μόλις γίνει η επαγωγή (ΑΚ 1846), εκτός αν προβεί σε κάποια ενέργεια αποποίησης (υπό τους όρους των άρθρων 1847 επ. ΑΚ).

ΕΞΑΙΡΕΣΗ στον κανόνα της ΑΚ 1846: ΑΚ 1198 (βλ. ΑΚ 1846 in fine). Εξαίρεση δηλαδή στην άμεση και αυτοδίκαιη κτήση αποτελεί η περίπτωση που έχουμε **εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο της κληρονομίας**. Όσον αφορά, λοιπόν, στα ακίνητα, η αποδοχή της κληρονομίας θα πρέπει να γίνει με συμβολαιογραφικό έγγραφο και να μεταγραφεί εν συνεχεία (η πράξη αποδοχής) στο γραφείο μεταγραφών ή να καταχωρηθεί στο αρμόδιο γραφείο κτηματολογίου (όπου υπάρχει) της περιφέρειας του ακινήτου. Με τη μεταγραφή η κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα πάνω στο ακίνητο θεωρούνται ότι περιήλθαν στον κληρονόμο από το θάνατο του κληρονομούμενου, που συμπίπτει με το χρόνο επαγωγής της κληρονομίας, τόσο στην εκ διαθήκης όσο και στην εξ αδιαθέτου διαδοχή (βλ. σχετικά 1710, 1711 in fine, 1193, 1194, 1195, 1198, 1199 ΑΚ).

Συνεπώς, όσον αφορά στα **κινητά**, η Μ αποκτά την κυριότητα επ' αυτών **αυτοδικαίως**, μόλις γίνει η επαγωγή της κληρονομίας, χωρίς να κάνει καμία άλλη ενέργεια, ενώ ως προς τα **ακίνητα** χρειάζεται να προβεί **σε συμβολαιογραφική αποδοχή και μεταγραφή** αυτής της πράξης, σύμφωνα με τα ανωτέρω.

Β) Ασκει επιρροή στην κτήση της κληρονομίας, το γεγονός ότι η Μ αποδέχθηκε την κληρονομία τρία (3) έτη μετά το θάνατο της μητέρας της και μετά τη δημοσίευση της διαθήκης;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Εκ του νόμου (ΑΚ 1847, 1848) τάσσεται προθεσμία **μόνο αποποίησης** και **όχι αποδοχής της κληρονομίας**. Η προθεσμία αυτή είναι τετράμηνη, γίνεται με δήλωση στο γραμματέα του δικαστηρίου της κληρονομίας (ήτοι του τόπου της τελευταίας κατοικίας του κληρονομούμενου) και αρχίζει από τότε που ο κληρονόμος έμαθε την επαγωγή και το λόγο της. Ειδικώς ως προς την επαγωγή από διαθήκη η προθεσμία αυτή δεν αρχίζει πριν τη δημοσίευση της. Αν περάσει άπρακτη η προθεσμία αυτή, η κληρονομία θεωρείται ότι έχει γίνει αποδεκτή (**πλασματική αποδοχή - ΑΚ 1850**), η δε **αποδοχή είναι αμετάκλητη (ΑΚ 1857 παρ. 1)** και στην εξεταζόμενη περίπτωση η Μ δεν προέβη σε αποποίηση της κληρονομίας.

Συνεπώς, το γεγονός ότι η Μ αποδέχθηκε την κληρονομία 3 έτη μετά το θάνατο της μητέρας της και τη δημοσίευση της διαθήκης, δεν ασκεί επιρροή στην κτήση της κληρονομίας εκ μέρους της.

ΓΙΑ ΛΟΓΟΥΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ ΑΕΙΖΕΙ ΝΑ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙΣ ΕΞΗΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ:

- τις ΑΚ 1850 και 1857 (πλασματική αποδοχή της κληρονομίας)
- Σιωπηρή αποδοχή της κληρονομίας: ο προσωρινός κληρονόμος προβαίνει σε κάποιες ενέργειες που σιωπηρά δηλώνουν τη βούληση του να καταστεί οριστικός κληρονόμος (λ.χ ασκεί την αγωγή περί κλήρου βλ. ΑΚ 1871, ή ζητάει την έκδοση κληρονομητηρίου).
- τις 3 βασικές συνέπειες της ενδεχόμενης αποποίησης (1856 ΑΚ):
  - 1) η επαγωγή προς εκείνον που αποποιήθηκε θεωρείται ότι δεν έγινε ποτέ.
  - 2) Η κληρονομία επάγεται σε εκείνον που θα είχε κληθεί, αν εκείνος που αποποιήθηκε δεν ζούσε κατά το θάνατο του κληρονομούμενου.
  - 3) Η επαγωγή θεωρείται ότι έγινε κατά το χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 3

Ο Δ πεθαίνει αδιάθετος το 2018. Κατά το χρόνο του θανάτου του ζούσαν ως εγγύτεροι συγγενείς του μόνο η σύζυγος του Σ και ο ανήλικος γιός του Ε, τον οποίο ο Δ είχε αποκτήσει εκτός γάμου και είχε αναγνωρίσει εκουσίως ήδη από το 2013.

ΕΡΩΤΑΤΑΙ:

Α) Ποιος κληρονομεί τον Δ, για ποιά λόγο, επί τη βάσει ποιών διατάξεων και σε ποιά ποσοστά;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Εν προκειμένω, ο Ε είναι κατιών του Δ και εφόσον έχει αναγνωρισθεί εκουσίως από αυτόν έχει σύμφωνα με την ΑΚ 1484, ως προς όλα, τη θέση τέκνου γεννημένου σε γάμο.

Ελλείπει διαθήκης, θα εφαρμοστούν οι διατάξεις της εξ αδιαθέτου κληρονομικής διαδοχής (1710 ΑΚ) και συγκεκριμένα το άρθρο 1813 γιατί ο γιος Ε είναι κατιών, άρα κληρονόμος 1^{ης} τάξης.

Με βάση το άρθρο 1820 εδ. α' ΑΚ, η σύζυγος (Σ) που επιζεί, καλείται ως εξ αδιαθέτου κληρονόμος με κληρονόμο 1^{ης} τάξης (όπως εν προκειμένω) στο ¼ της κληρονομίας, δηλ. στο 25% (ο Ε παίρνει τα ¾, ήτοι το 75%).

Β) Θα άλλαζε η απάντησή σας στο πρώτο ερώτημα, αν υποθέσουμε ότι λίγο πριν από το θάνατο του Δ, ο Δ και η Σ είχαν ζητήσει από κοινού την έκδοση συναινετικού διαζυγίου;

Παρόλο που η ΑΚ 1822 αναφέρεται μόνο στο διαζύγιο κατ' αντιδικία, γίνεται γενικά δεκτό ότι εφαρμόζεται αναλόγως και επί συναινετικού διαζυγίου, δεδομένου μάλιστα ότι την εποχή που θεσπίστηκε η εν λόγω διάταξη δεν υπήρχε η δυνατότητα λύσης του γάμου με συμφωνία των συζύγων.

Κατ' ανάλογη, λοιπόν, εφαρμογή της ΑΚ 1822, το κληρονομικό δικαίωμα του επιζώντος συζύγου αποκλείεται, σε περίπτωση που οι σύζυγοι έχουν υποβάλει κοινή (έγγραφη συμφωνία ή κοινή ψηφιακή δήλωση βλ. ΑΚ 1441, όπως ισχύει μετά το νόμο 4800/2021) συμφωνία για λύση του γάμου τους με συναινετικό διαζύγιο. Αυτό σημαίνει ότι, αν ο θάνατος του ενός συζύγου επέλθει κατά το χρονικό διάστημα μέχρι τη λύση του γάμου, σύμφωνα με την ΑΚ 1438, ο επιζών σύζυγος στερείται του κληρονομικού δικαιώματός του.

Συνεπώς, εφόσον εκκρεμεί αίτηση για συναινετικό διαζύγιο, και πεθαίνει ο Δ, η επιζώσα Σ αποκλείεται από κάθε κληρονομικό δικαίωμα και από την νόμιμη της μοίρα.

Συνεπώς, τον Δ κληρονομεί μόνο ο Ε.

Γενικά, όμως, ως προς την ΑΚ 1822, αξίζει να θυμηθούμε τα εξής:

Σύμφωνα με την ΑΚ 1822, προϋπόθεση για τον αποκλεισμό του κληρονομικού δικαιώματος του επιζώντος συζύγου, είναι 1) η ύπαρξη βασίμου λόγου διαζυγίου και 2) η έγερση αγωγής διαζυγίου κατά του συζύγου του.

Από το 1822 ΑΚ προκύπτει ότι, αν ο κληρονομούμενος είχε ασκήσει το διαπλαστικό του δικαίωμα να επιδιώξει τη λύση του γάμου με διαζύγιο, επέρχεται αυτοδικαίως αποκλεισμός του κληρονομικού δικαιώματος του επιζώντος συζύγου, στο σύνολο του, δηλ. περιλαμβανομένης και της νόμιμης μοίρας καθώς και του δικαιώματος στο εξάιρετο, υπό την προϋπόθεση ότι ο κληρονομούμενος επικαλέστηκε στην αγωγή του -νόμο και ουσία- βάσιμο λόγο διαζυγίου, δηλαδή **νόμιμη αιτία που δικαιολογεί την αιτηθείσα διάπλαση**. Ως τέτοιες νόμιμες αιτίες νοούνται οι λόγοι διαζυγίου των άρθρων 1439 έως 1440 ΑΚ, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο αμαχήτως τεκμαιρόμενος εκ της διετούς διάστασης κλονισμός της έγγαμης σχέσης, ο οποίος κατά την ΑΚ 1439 παρ. 3, θεμελιώνεται ακόμα και στην περίπτωση που ο λόγος του κλονισμού αφορά στο πρόσωπο του ενάγοντος. Επομένως, η έννομη συνέπεια του αποκλεισμού επέρχεται ασχέτως υπαιτιότητας του εναγομένου συζύγου, αφού ο νόμος αποσυνδέει τους λόγους διαζυγίου από την υπαιτιότητα.

Γ) Ευθύνεται ο Ε και με τη δική του περιουσία για τα χρέη της κληρονομιάς;

Ο κληρονόμος, ως καθολικός διάδοχος, διαδέχεται τον κληρονομούμενο τόσο στα δικαιώματα του όσο και στις υποχρεώσεις, ευθυνόμενος για αυτές και με την προσωπική του περιουσία (ΑΚ 1901 εδ. α'). Η κατ' αρχήν προσωπική και απεριόριστη ευθύνη του κληρονόμου για τα χρέη της κληρονομιάς, μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τα συμφέροντα του, αν η κληρονομία είναι κατάχρηη, καθώς παρέχει στους κληρονομικούς δανειστές τη δυνατότητα να επιληφθούν στοιχείων της ατομικής του περιουσίας προς ικανοποίηση των απαιτήσεων τους. Ο κίνδυνος αυτός αποτρέπεται με το θεσμό της αποδοχής της κληρονομιάς με το ευεργέτημα της απογραφής, με τον οποίο παρέχεται στον κληρονόμο η ευχέρεια να περιορίσει την ευθύνη του μέχρι το ενεργητικό της κληρονομιάς περιουσίας. Για την αποδοχή ακολουθείται η διαδικασία των άρθρων 1902 επ. ΑΚ.

Σε ορισμένες περιπτώσεις προσώπων, ο νόμος ορίζει ότι η αποδοχή της κληρονομιάς γίνεται υποχρεωτικά με το ευεργέτημα της απογραφής (ΑΚ 1902 παρ. 2, 1912). Για την αποδοχή αυτή, δεν απαιτείται δήλωση στη γραμματεία του δικαστηρίου της κληρονομιάς, όπως ισχύει κανονικά (ΑΚ 1902 παρ. 1 in fine). Υποχρεωτικά με το ευεργέτημα της απογραφής επάγεται η κληρονομία, μεταξύ άλλων, σε ανηλίκους που τελούν υπό γονική μέριμνα (ΑΚ 1527 εδ. α'). Κατά την κρατούσα και ορθή γνώμη, η αποδοχή θεωρείται ότι έγινε από τα πρόσωπα αυτά με το ευεργέτημα της απογραφής και όταν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία προς αποποίηση (βλ. παραπάνω: πλασματική αποδοχή), χωρίς να απαιτείται κάποια άλλη πρόσθετη διατύπωση.

Συνέπειες: Σύμφωνα με την ΑΚ 1905, αφότου γίνει η δήλωση της αποδοχής με το ευεργέτημα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις της κληρονομιάς αποχωρίζονται αυτοδικαίως από την περιουσία του

κληρονόμου, και αποτελούν χωριστή ομάδα. Άμεση απόρροια του χωρισμού κληρονομιάς και ατομικής περιουσίας του κληρονόμου αποτελεί ο περιορισμός ευθύνης του τελευταίου: ευθύνεται για τις υποχρεώσεις της κληρονομιάς μόνο μέχρι του ενεργητικού της και μόνο με τα στοιχεία του ενεργητικού (ΑΚ 1904 εδ. α'). Καμία σύγχυση δεν επέρχεται ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του έναντι της κληρονομιάς (ΑΚ 1904 εδ. β').

Επομένως, ο Ε ως ανήλικος κληρονομεί εκ του νόμου με το ευεργέτημα της απογραφής και συνεπώς ευθύνεται για τα χρέη της κληρονομιάς αλλά μέχρι με το ύψος του ενεργητικού της.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 4

Η δημοσιογράφος Α είναι παντρεμένη με τον ιδιωτικό υπάλληλο Β και έχουν αποκτήσει τρία ανήλικα τέκνα. Η Α κερδίζει από την εργασία της 3.000 ευρώ μηνιαίως και ο Β μόλις 1.000 ευρώ. Οι οικογενειακές δαπάνες τους ανέρχονται μηνιαίως στα 1000 ευρώ. Κατά τις καλοκαιρινές διακοπές 2021, η Α συνάπτει δεσμό με τον Γ και το Σεπτέμβριο ζητά από το σύζυγο της Β, να διακόψουν την έγγαμη συμβίωση τους.

ΕΡΩΤΑΤΑΙ:

Εν όσω διαρκεί η διακοπή της συμβίωσης δικαιούται κάποιος από τους δύο συζύγους διατροφή και αν ναι, σε τί ποσό θα ανέρχεται αυτή;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Κατά την ΑΚ 1391 παρ. 1 «*Αν ο σύζυγος διέκοψε την έγγαμη συμβίωση για εύλογη αιτία, η διατροφή που του οφείλεται από τον άλλο πληρώνεται σε χρήμα και προκαταβάλλεται κάθε μήνα*».

Η διατροφή της ΑΚ 1391, που καταβάλλεται εν όσω οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση (δηλ. έχει διακοπεί η έγγαμη συμβίωση), δεν εξομοιώνεται ούτε με τη διατροφή από το νόμο των ΑΚ 1485 επ. ούτε με τη διατροφή που οφείλεται μετά το διαζύγιο κατά τις ΑΚ 1442 επ. Η τελευταία δεν προϋποθέτει υπαιτιότητα ούτε εύλογη αιτία, όπως αντιθέτως απαιτούν οι ΑΚ 1391-1392.

Ratio της σχετικής ρύθμισης είναι η εξής: η διακοπή της συμβίωσης δεν καταργεί το γάμο. Επομένως, και κατά το στάδιο της διάστασης των συζύγων, καθένας τους πρέπει να απολαμβάνει το ίδιο βιοτικό επίπεδο που απολάμβανε και όσο λειτουργούσε ομαλά η έγγαμη συμβίωση. Προϋπόθεση για να δικαιούται διατροφή ο σύζυγος δεν είναι «η απορία» του, αλλά κατά πόσο αυτός έχει μικρότερες οικονομικές δυνάμεις από τον άλλο σύζυγο, τη στιγμή κατά την οποία ασκείται η αγωγή διατροφής. Δικαιούχος διατροφής είναι ο σύζυγος, ο οποίος αν συνέχιζε η έγγαμη συμβίωση, θα όφειλε τη μικρότερη συνεισφορά στις οικογενειακές ανάγκες (ΑΚ 1389, 1390). Η διατροφή συνίσταται στη διαφορά ανάμεσα στη μεγαλύτερη συνεισφορά που θα όφειλε ο άλλος σύζυγος και στη μικρότερη που θα όφειλε αυτός.

Εύλογη αιτία: αόριστη νομική έννοια που εξειδικεύεται ad hoc. Ως εύλογη αιτία θεωρείται κατ' αρχήν κάθε υπαίτια παράβαση, εκ μέρους του υποχρέου προς διατροφή συζύγου, των υποχρεώσεων που αφορούν στην έγγαμη συμβίωση (1386 - 1387 ΑΚ).

Περιπτώσεις δικαιούχων διατροφής:

1) Αν ο δικαιούχος (ήτοι ο οικονομικά ασθενέστερος) διέκοψε την έγγαμη συμβίωση για εύλογη αιτία, δικαιούται πλήρη διατροφή σε χρήμα (1391 παρ. 1).
2) Εξ αντιδιαστολής συνάγεται ότι αν ο δικαιούχος διέκοψε τη συμβίωση μονομερώς χωρίς εύλογη αιτία, δεν δικαιούται διατροφή. Πολύ περισσότερο δε δικαιούται, όταν διακόπτει τη συμβίωση με δική του πρωτοβουλία και από δική του υπαιτιότητα (λ.χ σύναψη εξωσυζυγικής σχέσης).
3) Αν ο υπόχρεος (δηλ. ο οικονομικά ισχυρότερος) διέκοψε την έγγαμη συμβίωση για εύλογη αιτία, οφείλει στο δικαιούχο πλήρη διατροφή (ανάλογη εφαρμογή ΑΚ 1391 παρ. 1). Αν όμως η εύλογη αιτία συνίσταται σε υπαίτια συμπεριφορά του δικαιούχου που αποτελεί ταυτόχρονα και βάσιμο λόγο διαζυγίου (1439 ΑΚ), τότε η διατροφή είναι ελαττωμένη (ΑΚ 1392 εδ. β', 1495).
4) Αν ο υπόχρεος διέκοψε την έγγαμη συμβίωση χωρίς εύλογη αιτία, οφείλει στο δικαιούχο πλήρη διατροφή (ανάλογη εφαρμογή ΑΚ 1391 παρ. 1).
5) Αν η συμβίωση διακόπτεται με κοινή συμφωνία των συζύγων, είτε επειδή επιθυμούν να λύσουν συναινετικά το γάμο τους, είτε διότι η ευθύνη για διάσταση βαρύνει και τους δύο, οφείλεται διατροφή στον οικονομικά ασθενέστερο.

Τρόπος υπολογισμού:

Σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, για να βρούμε το ποσό της οφειλόμενης διατροφής *διαιρούμε στο μισό το ποσό των οικογενειακών αναγκών και στη συνέχεια αφαιρούμε από το ποσό αυτό το αντίστοιχο ποσό της συνεισφοράς του δικαιούχου συζύγου*. Αν υπάρχει και διατροφή προς τα τέκνα, το ποσό αυτό θα πρέπει να αφαιρεθεί από το ποσό των οικογενειακών αναγκών.

Εν προκειμένω, η Α υπόχρεη διατροφής (οικονομικά ισχυρότερη), διακόπτει την έγγαμη συμβίωση χωρίς εύλογη αιτία και επομένως οφείλει στο δικαιούχο Β και οικονομικά ασθενέστερο, πλήρη διατροφή.

Ποσό συνεισφοράς Α: $3.000 : 4.000 = \frac{3}{4} \times 1000$ (οικογενειακές δαπάνες) = 750.

Ποσό συνεισφοράς Β: $1.000 : 4.000 = \frac{1}{4} \times 1000$ (οικογενειακές ανάγκες) = 250.

Διαιρούμε το ποσό των οικογενειακών αναγκών δια του 2, $1000 : 2 = 500$.

Αφαιρούμε από αυτό το αντίστοιχο ποσό της συνεισφοράς του δικαιούχου, $500 - 250 = 250$.

Συνεπώς, εν όσω διαρκεί η διακοπή συμβίωσης δικαιούται ο Β διατροφή που ανέρχεται στο ποσό των 250 ευρώ, η οποία πληρώνεται σε χρήμα και προκαταβάλλεται κάθε μήνα (1391 παρ. 1 in fine ΑΚ).

ΠΡΑΚΤΙΚΟ 5

Ο κληρονομούμενος Κ πεθαίνει αδιάθετος το 2018. Κατά το θάνατο του, ήταν παντρεμένος με την Σ, ενώ είχε και ένα τέκνο από προηγούμενο γάμο, τον Α. Ολόκληρη η περιουσία του Κ αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια του γάμου του με τη Σ.

ΕΡΩΤΑΤΑΙ:

Ποιοί κληρονομούν το Κ και σε τι ποσοστό;

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Η αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα (ΑΚ 1400 επ.) υπάρχει στις περιπτώσεις που οι σύζυγοι δεν έχουν επιλέξει το σύστημα της κοινοκτημοσύνης οπότε ο καθένας εξακολουθεί εντός του γάμου να διατηρεί την περιουσιακή του αυτοτέλεια.

Προϋποθέσεις για τη γέννηση της αξίωσης συνοπτικά:

- Περάτωση του γάμου.
- Αύξηση της περιουσίας του ενός συζύγου: σύγκριση καθαρής περιουσίας (ενεργητικό μείον παθητικό) κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου και κατά το χρόνο λύσης αυτού (ΑΚ 1438) ή συμπλήρωσης τριετούς διάστασης.
- Συμβολή του άλλου συζύγου στην επαύξηση της περιουσίας.
- Η συμβολή αυτή τεκμαίρεται μαχητά ότι ανέρχεται στο 1/3 της αύξησης της περιουσίας του αποβιώσαντος (ΑΚ 1400 παρ. 1 εδ. β’).
- Αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της αύξησης της περιουσίας του ενός και της συμβολής του άλλου.

Η άσκηση της αξίωσης συμμετοχής στα αποκτήματα δεν εξαρτάται από την ύπαρξη υπαιτιότητας στο πρόσωπο των δύο συζύγων.

Η αξίωση αυτή είναι αυστηρά προσωποπαγής, άρα ακόμη κι αν είχε γεννηθεί στο πρόσωπο του συζύγου, οι κληρονόμοι του δεν μπορούν να την ασκήσουν, εκτός αν είχε αναγνωρισθεί συμβατικά ή είχε επιδοθεί η σχετική αγωγή (1401 ΑΚ εδ. β’). Από τις ΑΚ 1400 και 1401, συνάγεται ότι σε περίπτωση λύσης του γάμου με το θάνατο ενός από τους συζύγους, ο επιζών σύζυγος αποκτά αξίωση συμμετοχής στην περιουσία που απέκτησε ο αποβιώσας σύζυγος μετά τη σύναψη του γάμου. Η αξίωση αυτή στρέφεται κατά των κληρονόμων του αποβιώσαντος συζύγου, καθένας από τους οποίους βαρύνεται ανάλογα με το κληρονομικό του μερίδιο. Μεταξύ των κληρονόμων αυτών περιλαμβάνεται και ο ίδιος ο δικαιούχος σύζυγος αφού και αυτός καλείται στην εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή κατά την ΑΚ 1820.

Συνεπώς, κατά το ποσοστό που ο επιζών σύζυγος συντρέπει ως κληρονόμος ($\frac{1}{4}$ ή $\frac{1}{2}$ αναλόγως με την τάξη στην οποία καλείται), η σχετική αξίωση αποσβέννεται λόγω συγχύσεως αφού οι ιδιότητες δανειστή και οφειλέτη ενώνονται στο ίδιο πρόσωπο (βλ. ΑΚ 453 εδ. α').

Εν προκειμένω, στην περιουσία του Κ, η Σ είχε σύμφωνα με την ΑΚ 1400, αξίωση στο $\frac{1}{3}$. Σύμφωνα με τις 1813 και 1820 ΑΚ, ο Α δικαιούται τα $\frac{3}{4}$ και η Σ το $\frac{1}{4}$ της κληρονομιάς. Η Σ έχει αξίωση κατά του Α για το $\frac{1}{3}$ των $\frac{3}{4}$, ήτοι για τα $\frac{3}{12}$ της περιουσίας του Κ. Ως προς τη μερίδα που επάγεται σε αυτήν ως επιζώσα σύζυγο ($\frac{1}{4}$), δεν υπάρχει αξίωση από την ΑΚ 1400, αφού ενώνονται στο πρόσωπο της οι ιδιότητες δανειστή και οφειλέτη και επομένως επέρχεται στο μέτρο αυτό απόσβεση της ενοχής δια συγχύσεως (ΑΚ 453).

Συνεπώς, τα κληρονομικά μερίδια των Α-Σ διαμορφώνονται ως εξής:

Ο Α θα πάρει το $\frac{1}{2}$ ($\frac{3}{4} - \frac{1}{3} \times \frac{3}{4} = \frac{9}{12} - \frac{3}{12} = \frac{6}{12} = \frac{1}{2}$ της κληρονομιάς).

Η Σ θα πάρει το άλλο $\frac{1}{2}$ ($\frac{1}{4} + \frac{1}{3} \times \frac{3}{4} = \frac{3}{12} + \frac{3}{12} = \frac{6}{12} = \frac{1}{2}$ της κληρονομιάς).

(Επισημαίνεται ότι: η αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα έχει, επίσης, ενοχικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι ο σύζυγος που συνέβαλε στην αύξηση της περιουσίας του άλλου, δεν αποκτά αυτοδικαίως με τη λύση του γάμου το μερίδιό του, αλλά δικαιούται απλώς να ζητήσει την απόδοσή του).

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!